

נטרול הפצה החברתית בפינת ישראל

שרגא ברuch
נשיא התאחדות
התעשיינים

יעד, שיצביע על ירידה בשיעור האבטלה בפריפריה ב-4.5 נקודות האחוז במצטבר בשלוש שנים (ירידה תלולה יותר מאשר הירידה בשיעור האבטלה הארצי!), תוך עלייה בשיעור ההשתתפות בכוח העבודה של האוכלוסייה באזורים אלו.

לשם השגת יעדי האבטלה וצמצום הפערים החברתיים יש, להערכתנו, לגבש מדיניות כלכלית-חברתית, אשר תכלול, בין השאר, את הנושאים הבאים:

הגברת ההשתתפות בכוח העבודה ויצירת בקופות עבודה איכותיים

- מס הכנסה שלילי – מס הכנסה שלילי עשוי להוות תמריץ לעידוד כניסתם של מקבלי הבטחת הכנסה למעגל העבודה, ולכן אני מברך על יוזמת ראש הממשלה ושר האוצר להנהיג מס הכנסה שלילי, ויפה שעה אחת קודם.

- צמצום התמריצים להישארות מחוץ למעגל העבודה (הבטחת הכנסה, מענקי אבטלה, ותמיכות למיניהן). ברור מעל לכל ספק, שמדיניות הקצבאות שהייתה מקובלת עד לשנים האחרונות, הייתה בין הגורמים המשמעותיים ביותר, שהביאו בסופו של דבר להגדלת הפערים החברתיים. על כן, מדיניות של הקטנת התמריצים להישארות מחוץ למעגל העבודה הנה מדיניות נכונה, גם אם אינה פופולארית ופוגעת בטווח הקצר באוכלוסיות הנשענות על תמריצים אלה.

- עידוד קליטת עובדים – במציאות הנוכחית לא ניתן לפתור את בעיית האבטלה הגבוהה בפריפריה באמצעות צמצום הקצבאות בלבד, ומוכרחים במקביל ליצור מקומות תעסוקה איכותיים ויצביים. החוק לעידוד השקעות הון החדש, ולצדו מסלול התעסוקה, מהווים תמריצים חיוניים וחשובים למעסיקים, ליצירת מקומות עבודה בפריפריה.

עם זאת, על מנת ליצור שינוי של ממש, יש לפעול ביתר נמרצות ליצירת מקומות תעסוקה בפריפריה. לצורך כך, אני מוביל כעת תכנית להעתקת כ-60 מפעלי תעשייה לפריפריה הקרובה, דבר שיכול להוות פתרון תעסוקתי לכעשרת אלפים איש (בתעשייה ובשירותים נלווים). בכך נבטיח את התפתחות המפעלים מצד אחד, וניצור מקומות עבודה במקומות שבהם היא דרושה, מצד שני. הממשלה נתנה ברכתה לתכנית זו, ולכן בקרוב מאוד נצא לדרך.

- עובדים זרים – במקביל ליצירת תמריצים לעידוד השתתפות ישראלים במעגל העבודה, יש להגביר את האכיפה נגד מעסיקהם של עובדים בלתי חוקיים, ובמקביל להקטין עד כדי ביטול את מספר העובדים הזרים, למעט חריגים, ולהחליפם בעובדים ישראלים.

השקעות בחינוך

החוסן הכלכלי והחברתי של המשק הישראלי לאורך זמן תלוי במידה רבה גם במערכת חינוך חזקה, טובה ויעילה, המעמידה

מדינת ישראל נחשבה עד לסוף שנות ה-60 לאחת המדינות השוויוניות ביותר מבין הארצות המפותחות והמתפתחות, וזאת בזכות האידיאולוגיה השוויונית שרווחה בקרב מייסדי המדינה, צעירותה של המדינה שמנעה צבירת עושר במהלך הדורות, וכן שיעור נמוך של קשישים בהשוואה לארצות מערביות.

כיום, לעומת זאת, מדורגת ישראל בין המדינות המובילות בעולם המערבי בפערי ההכנסה בין שכבות האוכלוסייה השונות. הידרדרות זו נובעת בראש ובראשונה מהשפעות כלל עולמיות של האצת תהליך הגלובליזציה בעשורים האחרונים ומהשפעת המהפכה הטכנולוגית והתקשורתית בארץ ובעולם. מעבר לכך, קיימות סיבות נוספות לפערים העמוקים בין השכבות בישראל, המאופיינות במדיניות ממשלתית מוטעית: הקטנת ההשקעות בהון האנושי (חינוך והכשרה מקצועית), השקעות נמוכות יחסית בתשתיות, השתתפות נמוכה בכוח העבודה, ועוד.

בישראל ישנם כ-250,000 מובטלים, כאשר לרבים מהם יש אישה וילדים, ולכן מדובר על כמיליון איש שנדחקים לשולי החברה. במהלך התקופה האחרונה נרשמה ירידה ברמת האבטלה במשק – ירידה מ-10.9% בתחילת 2004 ל-9.8% בסוף השנה ול-9.1% בתחילת 2005. בנוסף, חלה ב-2004 עלייה בשיעור ההשתתפות בכוח העבודה מ-54.5% ל-54.9%.

למרות זאת, שיעור האבטלה עדיין גבוה ביחס למדינות מתקדמות רבות, ושיעור ההשתתפות בכוח העבודה נמוך בכ-8% בהשוואה למדינות המערב.

לאור המצב הקיים, הצעתי לממשלה לקבוע יעדים לאבטלה ולשיעור ההשתתפות בכוח העבודה. לשנת 2007 הצעתי יעד אבטלה של 7% (לעומת 10.4% ב-2004), עם שיעור השתתפות של 56% (עלייה של כ-1.2% לעומת שנת 2004). על מנת לעמוד ביעד זה, הצעתי, בנוסף, לקבוע יעד צמיחה שנתי ממוצע של 5%, ויצירה של כ-270 אלף מקומות עבודה בתוך שלוש שנים.

אולם, לא די בכך. הצמיחה הכלכלית של השנים האחרונות לא פתרה את הבעיות החברתיות בארץ, אלא אף העמיקה אותן: הצמיחה, שהנה מוטת יצוא והיי-טק, הקצינה את הפערים החברתיים בין בעלי השכלה גבוהה לבין מיעוטי השכלה, בין יישובים במרכז הארץ לבין יישובי פריפריה, ובין עובדי תעשייה מסורתית לבין עובדי תעשיית ההיי-טק. הקצנה זו אינה מפתיעה, שכן זו תופעה מוכרת בעולם מאז תחילת שנות ה-80.

פערי השכר הקיצוניים בישראל הנם בגדר פצצה חברתית מתקתקת, ולדאבוני נראה, כי בהסתכלות גיאוגרפית מחולקת ישראל לשתי חברות: האחת ממוקמת בין חדרה לגדרה, ואילו האחרת ממוקמת מדרום לגדרה ומצפון לחדרה. בין שתי חברות אלה קיימת שונות גבוהה מאוד בשיעורי האבטלה (כך, לדוגמה, בשנת 2004 עמד שיעור האבטלה בתל-אביב על כ-9% לעומת יותר מ-15% ביישובי הפיתוח בצפון ובדרום). לכן, הצעתי לממשלה להציב, נוסף על יעד האבטלה הארצי, גם יעד אבטלה לאזורי הפריפריה. יש להציב

להכשרת עובדים לא מיומנים במקצועות טכנולוגיים נדרשים.
• בטוח הארוך – חיזוק החינוך הטכנולוגי. לדאבוננו, אופן התקצוב של מוסדות החינוך המוצע בדו"ח דוברת, אינו מבחין בין חינוך טכנולוגי לבין חינוך עיוני, ואימוץ שיטת התקצוב הזו סותרת את הגולל על החינוך הטכנולוגי. לפיכך, על הממשלה לפעול ליצירת תקצוב הולם למוסדות החינוך הטכנולוגי, להרחבה ולהעמקה של תכני הלימוד בהם, ולביצוע פעילות הסברה לשם העלאת קרנם בקרב הציבור. בנוסף, על הממשלה לערוך שינויים בתכניות הלימודים, על מנת להפוך לרלוונטיות לצורכי התעשייה. לצורך כך, ניתן להסתמך על המלצות ועדה ציבורית, שהוקמה לבחינת המגמות והמקצועות הטכנולוגיים (בראשות פרופ' קני פרייס).

אין ספק, שהכשרה מתאימה תוכל לפתור את מצוקת כוח האדם במפעלים, ובה בעת לתת פתרונות תעסוקתיים לאוכלוסייה מובטלת, הנעדרת הכשרה שתאפשר לה להשתלב בשוק העבודה.

פיתוח תשתית תחברתית

קיימת חשיבות רבה לפיתוח תשתיות תחברתיות, שיאפשר "קירוב" הפריפריה למרכז. כך יוכלו תושבי הפריפריה לעבוד במרכז הארץ, ויוכלו בעלי עסקים במרכז הארץ לפתח פעילות עסקית בפריפריה, וליצור מקומות תעסוקה נוספים באזורים אלה.

לסיכום

הפערים החברתיים בישראל הנם בגדר פצצה חברתית מתקתקת. לצורך נטרולה, על הממשלה לפעול באופן מיידי ושיטתי לצמצום פערים אלה, ובמאמרי זה הצגתי מספר הצעות לאופן טיפולה של הממשלה בנושא.

גם למגזר העסקי חלק חשוב בכך. אולם מעסיק לא יוכל לתרום את חלקו אם תרומתו תוביל את העסק להפסד. על כן, על הממשלה לסייע למעסיקים לפתח את פעילותם העסקית בפריפריה, ולהקטין באמצעות כך את רמת האבטלה באזורים אלה.

דורות חדשים של אזרחים טובים ומוכשרים.
 החינוך הוא בנפשנו, ולכן השקעות בחינוך היום הן ערוכה להמשך קיומנו כחברה וכתעשייה פורחת וצומחת בעתיד.
 התאחדות התעשיינים מובילה בתחום של מעורבות בחינוך, ופועלת במספר אפיקים:

• תעשיידע: מזה כ-16 שנה מפעילה ההתאחדות את "עמותת החינוך – תעשיידע", אשר פועלת ליצירת שיתופי פעולה בין התעשייה למערכת החינוך, על-ידי תרגום ידע, תובנות וערכים מעולם התעשייה לשפה חינוכית, והטמעתם בקרב תלמידי ישראל.

• דור העתיד להיי-טק בתעשייה: מזה שמונה שנים פועל פרויקט "דור העתיד להיי-טק בתעשייה", שהנו תכנית להתערבות עומק בחטיבות הביניים, שמטרתה לכוון תלמידים בכלל ותלמידות בפרט, לבחור במקצועות מדעיים-טכנולוגיים בחטיבה העליונה (ביה"ס התיכון) כחוליה ראשונה בהכשרה לקראת השתלבות עתידית במקצועות ההיי-טק בצה"ל ובתעשייה.
 לפרויקט שותפים פורום המנהלות בתעשייה בהתאחדות התעשיינים, המינהל למדע וטכנולוגיה במשרד החינוך וצה"ל, וכמובן מפעלי תעשייה, תעשיינים ותעשייניות שנענו לפנייה והתגייסו למשימה.

• פעילות שוטפת לחיזוק מערכות החינוך המקצועי: בנוסף, פועלת ההתאחדות לחיזוקם של מוסדות החינוך המקצועיים ולמניעת סגירתם, ולהידוק הקשר בין התעשייה לאקדמיה על מנת להבטיח הכשרה במקצועות מבוקשים וכן הכשרה מעשית במקומות העבודה.

גם על הממשלה לפעול בתחום החינוך הטכנולוגי וההכשרה המקצועית, בשני טווחי זמן:
• בטוח הקצר – הגדלת מסגרות ההכשרה המקצועית למבוגרים,

